

Lõu loopealne: avaruse tunne

Toetad kõigepealt kannad maha keset Sõrve poolsaart, Anseküla tuletorni juures. Kui oleksid merikajakas ja istuksid majaka katusel, näeksid, et mõlemale poole maasäär jääb meri. Oled aga inimene ja hakkad astuma läände, Kaugatuma poole, kus rand olevat huvitavam. Lähed, astud maanteelt maha ja satudki Lõu (Lõo) loopealsele.

- NB! PABERKANDJAL ILMUNUD SISU -

Toetad kõigepealt kannad maha keset Sõrve poolsaart, Anseküla tuletorni juures. Kui oleksid merikajakas ja istuksid majaka katusel, näeksid, et mõlemale poole maasäär jääb meri. Oled aga inimene ja hakkad astuma läände, Kaugatuma poole, kus rand olevat huvitavam. Lähed, astud maanteelt maha ja satudki Lõu (Lõo) loopealsele.

Avar kadakatuttidega maastik. Kidura, vaevalt mõne sentimeetri paksuse mullakihiga. Kohati piilub paljas paas – see ta ongi. Loopealne ehk alvar – too viimane sõna on meile jõudnud rootsi keelest. Tõesti, Rootsis leidub alvareid, suurtel saartel Ölandil ja Gotlandil ehk Ojamaal. Leidub neid ka Kanadas, Loode-Venemaal natukene, ja ongi kõik. Haruldane maastik.

Kevadel pikka aega liigniiske, madalamates lõntsikutes lausa vesi. Suvel aga kuivab täiesti läbi ja kõrbeb, krõbiseb. Autoga sõidad – jäljed jäävad kümneks aastaks.

Eksimist pole suurt karta, see ei ole sisemaa lõputu laas või sookaasik – muudkui astud mere poole, paar kilomeetrit minna. Kui pelgad madu, vaata jalgade ette! Juhul kui enne pole rästikut või nastikut näinud, siis 300 hektari suurune Lõu loopealne võib olla küll see paik, kus neid esimest korda elus kohtad.

Silma hakkab muudki. Kuskil kadaka all lebab rauarisu. Roostetav mälestus 1944. aasta oktoobrist, mil Saksa väed kümne küünega neis paigus pealetungiva Punaarmee ees paigale klammerdusid. Kui väga veab, võid leida ka hirvesarve. Saad siis koos selle sarvega rõõmu pärast karata nagu hirv.

Kindlasti leiad lõputult kukeharju, lamba-aruheina, kadakatel kadaka-rebasekõrva nime kandvat samblikku. Kui nina lamba kombel päris maha paned, silmad ka selliseid liike, kes panevad sambliku-uurijaid rõõmu pärast hüppama. Näiteks kasvavad kivil pisi-limasamblik (Collema parvum) ja kerajas korallsamblik (Spaerophorus globosus), keda Eestis võibki leida vaid Lõult.

Selgitab lihhenoloog Tiina Randlane: "Lõu loopealne on üks tuntumaid samblike kasvukohti Eestis, oli ka professor Hans Trassi meelispaiku. Loopealsete keskkond meenutab tundra ja ka stepi samblikele nende koduseid tingimusi. Nii kasvab seal segiläbi lõuna- ja põhjapoolse levikuga samblikke, viimaseid siiski rohkem. Muidugi on nende hulgas Eestile haruldasi, ohustatud ja [looduskaitsealuseid liike](#)."

Kellele on Lõu romantiline harulduste ala, kellele olnud aga ajast aega igapäevane vaevarikas elukeskkond... Sõrve ja Setumaa on olnud tihedasti asustatud kanded, kus elupaika polnud eriti valida. Tuli elada ka Lõu loopealsel, ja nagu annavad tunnistust kalmed, ongi seda aastatuhandeid tehtud.

"Igerik ala. Karjatada saad. Heina teha ei saa. Kaevata ei saa, mets ei kasva," kirjeldab [loodushoidja](#) Tõnu Talvi. 1950. aastate looduse ümberkujundamise laine püüdis ka loopealseid metsastada. "Isegi klibuloopealsele võib sellest ajast leida vagusid ja auke," ütleb Talvi. "Mets, mis loo peale istutatud sai, valdavalt ei läinud kasvama. Männid jäid porganditeks."

Kus mullakiht tüsedam, võtavad võimust kadakad. Sajandiga on loopealsete pindala vähenenud Eestis kümme korda – kinnikasvamise tõttu. Praksuv värviliste leekidega kadakatuli suveöös on unustamatu elamus, kadaka raiumine aga päevadeks kontidesse jääv kogemus.

Tänu raiumisele ja karjatamisele õnnestub loopealseid säilitada paremini kui puisniite. Lõulgi toimetavad veised ja lambad.

Loopealsel jalutajale paistavadki juba üle kaldapanga meri ja tolma rannaäärne Kaugatuma tee. Sügisel tuiskab sealt läbi Saaremaa ralli ja suvel peatub orhideehuviliste buss, et teekraavist otsida püramiid-koerkäppa.

maaleht.ee

Today 00:07

Juhani Püttsepp

93000

Looduskaitse

Kaitsealused liigid

